

Reactie college bij advies rekeningcommissie over jaarstukken 2019

Algemeen

Wij stellen het op prijs dat de rekeningcommissie ook dit jaar weer veel tijd heeft genomen om de jaarstukken uitgebreid te beoordelen en met ons als collegeleden maar ook medewerkers uit de organisatie hierover open gesprekken aan te gaan en dat er op een constructieve wijze met de opbrengst van die gesprekken wordt omgegaan. De adviezen die hieruit voortkomen worden raadsbreed gedeeld. Dat is een goede zaak waarmee we elkaar scherp houden. Het helpt ons ten aanzien van een gemeenschappelijk doel: een financieel stabiel Rheden als basis voor de voorzieningen voor onze inwoners, instellingen en bedrijven.

We kunnen alle adviezen van harte onderschrijven en geven er grotendeels ook al invulling aan. Op slecht een enkel punt adviseren we vast te houden aan de zogenaamde bestendige gedragslijn.

5.2 Samenvatting conclusies en adviezen

De jaarstukken, de gevoerde gesprekken en de antwoorden op de vragen hebben geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen die onderstaand, als samenvatting van dit rapport, kunnen worden weergegeven. Bij ieder advies treft u een reactie van het college aan:

1. De jaarrekening vermeldt alleen de afwijkingen ten opzichte van de zomerrapportage. Het feitelijke verschil ten opzichte van de primitieve begroting 2019 is echter veel groter, te weten ruim € 8 miljoen. Dit geeft een vertekend beeld.

Advies:

Dring er bij het college op aan om vanaf volgend jaar in de jaarstukken tevens een vergelijking op te nemen van de primitieve begroting en het uiteindelijke jaarresultaat.

2. De jaarrekening sluit al voor het derde jaar af met een groot financieel tekort als gevolg van de hoge kosten voor Wmo en Jeugdzorg. Hiervoor is het nodig dat de begroting tussentijds wordt bijgesteld door de inzet van hoge bestemmingsreserves. Hierbij past dat het college kritisch moet zijn op een begroting die realistisch is.

Advies:

Blijf bij het college aandringen op een begroting die realistisch is, teneinde te voorkomen dat deze tussentijds, door de inzet van hoge bestemmingsreserves, bijgesteld moet worden.

Reactie college t.a.v. 1 en 2

Ten aanzien van advies 2 zijn we met u van mening dat de (meerjaren)begroting zowel qua baten als lasten zo realistisch mogelijk moet worden opgesteld. Een begroting is echter ook een momentopname, het opstellen geschiedt in de zomermaanden voorafgaande aan het begrotingsjaar. Er kan aanleiding zijn de begroting gedurende het jaar bij te stellen op een, zoals u ook zelf aangeeft, realistisch niveau van de uitgaven of inkomsten. Het is gebruikelijk dat te vertalen in een begrotingswijziging die ook door de raad wordt vastgesteld. Ook voor de toekomst houden we graag vast aan de werkwijze. In de jaarrekening maken we dit ook transparant zichtbaar via onderstaande tabel.

Programma	Totaal				
	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
(Bedragen x € 1.000)					
	2018	2019	2019	2019	2019
Lasten	118.177	114.520	118.601	120.574	-1.973
Baten	11.806	109.890	110.692	112.380	1.688
Saldo van baten en lasten	-6.371	-4.630	-7.908	-8.194	-285
Reserves					
Toevoeging	2.596	0	0	2.437	-2.437
Onttrekking	5.492	3.922	0	7.252	1.769
Resultaat	-3.475	-708	-2.426	-3.379	-954

De opzet van die tabel wordt ook gehanteerd bij de afzonderlijke programma's. Met die tabel voldoen we ons inziens al aan uw advies 1. Hierin is immers zichtbaar wat de primitieve begroting was en het uiteindelijke resultaat. Deze opzet is ook conform het BBV en daar willen we graag aan vasthouden. Er is volgens die (BBV)opzet sprake van 1 saldo en dat is het verschil tussen de door raad vastgestelde (gewijzigde) begroting en de feitelijke realisatie (rekening).

Wanneer er met verschillende saldo's gewerkt zou worden leidt dat ons inziens tot verwarring en bemoeilijkt dit ook de aansluiting met saldo's tussen de verschillende P&C-documenten. Zoals gezegd is de tabel transparant van opzet, zowel ten aanzien van het verloop van de baten en lasten als de inzet van reserves hierbij.

3. Het is niet duidelijk welke maatregelen er concreet worden getroffen op het gebied van Wmo en Jeugdzorg, terwijl het grootste deel van het financieel tekort zich voordoet op deze taakvelden. De raad is aan de raad om hier een vinger aan de pols te houden.

Advies:

Verzoek de Technische Agenda Commissie om zo spoedig mogelijk na de zomer een avond te plannen, waarbij de betreffende portefeuillehouders een toelichting kunnen geven aan de raad over de concrete maatregelen die door het college zijn getroffen om de kosten voor Wmo en Jeugdzorg terug te dringen en de effecten die deze hebben.

Reactie college

De betreffende portefeuillehouders zien de datum via de technische agenda commissie graag tegemoet voor het geven van een toelichting.

4. De financieel zorgelijke situatie van Rheden heeft ook de aandacht van de provincie die toezicht uitoefent op de financiën van de gemeente. Zij heeft de raad geadviseerd om strategische keuzes te maken voor de toekomst en zichzelf de vraag te stellen "Wie c.q. wat wil je als gemeente Rheden zijn?". De commissie stelt vast dat nog geen uitvoering is gegeven aan dit advies van de provincie.

Advies:

Kom, in het licht van de financieel zware tijden en de noodzaak om rigoureuze keuzes te maken, op korte termijn tot een toekomstvisie.

Reactie college

Onder 4.1 in uw rapport geeft u aan dat dit een advies aan de raad is. Het is ons inziens aan de raad om hierin dan ook het initiatief te nemen. Overigens sluit ons inziens uw oproep aan bij onze vraag aan de in de kadernota om aan te geven aan welke oplossingsrichtingen de raad denkt voor aanvullende maatregelen. Die zeggen immers veel over wat voor een soort gemeente de gemeente Rheden wil zijn.

5. De commissie heeft zorgen over de schuldenlast die ieder jaar verder toeneemt. Het aangaan van leningen betekent immers dat deze (op termijn) ook weer terugbetaald moeten worden. Gelet op de financiële positie van Rheden vraagt de commissie aan de raad om hier waakzaam op te zijn.

Advies:

Wees waakzaam op een verdere toename van de schuldenlast.

Reactie college

Wij delen de zorg van de rekeningcommissie. Dat is ook de reden dat we bij kadernota voorstellen om tot structureel € 3 miljoen extra maatregelen te treffen. De enige mogelijkheid om de schuldenlast terug te dringen is het creëren van begrotingsoverschotten waarmee er feitelijk ook meer liquide middelen binnenkomen dan er uitgaan en waarmee de leningen kunnen worden afgelost.

6. Om op de lange termijn financieel gezond te blijven geldt nog steeds het uitgangspunt dat de begroting ieder jaar reëel en structureel in evenwicht is.

Advies:

Dring er bij het college op aan dat vanaf de begroting 2021 alle jaarschijven in de meerjarenbegroting structureel en reëel in evenwicht zijn en het eventueel opgetreden tekort zo spoedig mogelijk te compenseren, zodanig dat het niveau van de algemene reserve van 1-1-2020 weer wordt gehaald.

Reactie college

Ook hier delen we de mening van de commissie getuige onze voorstellen bij de kadernota.

7. Waar het college bij de totstandkoming van de Programmabegroting 2020 nog uitging van een weerstandsratio van 2,86, werd deze bij de begroting al teruggebracht tot 2,6. Nu, enkele maanden later, bedraagt de weerstandsratio 2,2, hetgeen de urgentie om in te grijpen in de ontwikkeling van de financiële situatie benadrukt.

Advies:

Zie nauwlettend toe op de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en verzoek het college om de raad hierover te informeren via de kwartaalrapportages.

8. Bij de informatie over het risicoprofiel wordt maar zeer beperkt een vergelijking gemaakt met de begroting, en waar dit gebeurt, betreft het de begroting van het volgende jaar, in dit geval 2020. Hierdoor mist de raad een kans om te leren wat betreft de inschatting en het management van de risico's.

Advies:

Dring er bij het college op aan om vanaf volgend jaar in de jaarstukken tevens een evaluatie op te nemen van het risicomanagement aan de hand van het risicoprofiel van de begroting van het voorgaande jaar.

Reactie college t.a.v. 7 en 8

Het doel van de paragraaf weerstandsvermogen is in kaart te brengen welke financiële risico's er zijn (die niet op andere wijze kunnen worden afgedekt dan wel waarvoor geen beheersmaatregel mogelijk is) en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie van de gemeente en in welke mate een gemeente in staat is deze (niet begrote) kosten op te vangen wanneer het risico zich voordoet.

Omdat het van belang is zo actueel mogelijk te zijn kiezen we er zowel bij de begroting als jaarrekening voor de meest actuele cijfers te hanteren. Dus bij de begroting de 'verwachte' stand van de algemene reserve en bij de jaarrekening de stand per 31-12 van het betreffende jaar. Bij de begroting 2020 is de systematiek voor het bepalen van de weerstandsratio aangepast. Vanwege het feit dat we een zo actueel mogelijk beeld van de weerstandsratio willen geven, hebben we die aanpak ook voor de jaarrekening 2019 gehanteerd.

De paragraaf heeft niet als primair doel daarin alle mogelijke risico's die voor kunnen komen te benoemen en daarvan bij de jaarrekening aan te geven hoe deze al dan niet beheerst zijn gedurende het jaar. Risico's komen in alle processen voor en worden op verschillende manieren beheerst. Risico's worden ook niet alleen in de betreffende paragraaf benoemd maar ook binnen de programma's. Wanneer zich een risico voor heeft gedaan met financiële consequenties wordt dit benoemd binnen het betreffende programma. Een voorbeeld hiervan is risico 4 uit de paragraaf, dit is benoemd en verantwoord binnen programma 2. Wel is het college bereid om in bredere zin, dus niet alleen financiële risico's, na te denken over hoe om te gaan met het instrument risicomanagement.

9. Veel gemeenten hebben te maken met grote financiële tekorten in het sociaal domein. Hoewel er in de afgelopen jaren al vaker druk is uitgeoefend op het Rijk om extra financiële middelen beschikbaar te stellen, heeft dit niet geleid tot structureel meer geld.

Advies:

Dring er bij het college op aan om in overleg te treden met de colleges in de regio om gezamenlijk actie te ondernemen naar het Rijk.

Reactie college

Namens de regio is er recent een brief gestuurd aan het Rijk, en deze brief hebben we als college medeondertekend.

10. Het is belangrijk om duidelijkheid te hebben over de ambities van zowel de gemeenteraad als het college aangaande de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording over de jaarrekening vanaf het boekjaar 2021 en dit vast te leggen in een visiedocument.

Advies:

Dring er bij het college op aan om de raad helderheid te verschaffen over de gevolgen van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en betrek hem in een vroeg stadium in dit proces, teneinde te komen tot een gezamenlijke visie.

Reactie college

Dit doen we graag, het is ons inziens namelijk ook een onderwerp waaraan we gezamenlijk invulling moeten geven. U stelt hierbij ook relevante vragen waarop wij in deze fase zelf het antwoord nog niet hebben. U geeft al aan dat we samen met andere gemeenten en de accountant tot een plan van aanpak willen komen. Ons voorstel is dat we dit plan van aanpak, en met name de

keuze's die daarbij relevant zijn voor de rol van de raad, met de nieuw in te stellen financiële commissie bespreken. Met de commissie kunnen dan ook de eventuele vervolgstappen ten aanzien van de rol van de raad worden besproken.

11. In het gemeentelijke besluitvormingsproces is het van groot belang dat alle partijen (raad, college en ambtelijke organisatie) in goede verbinding met elkaar staan en goed met elkaar communiceren. Dit is zeker het geval nu de gemeente in financieel zwaar weer zit. Maar het is ook essentieel om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de rekenkamercommissie in het rapport 'Naar betere sturing in de toekomst'.

Advies:

Zet meer in op goede communicatie en het zoeken naar verbinding, zowel binnen de raad zelf, als richting college en ambtelijke organisatie, en dring er bij het college op aan om dit ook te doen.

Reactie college

We kunnen en willen niet anders dan uw oproep onderschrijven, uiteraard is het van grootste belang dat er zowel extern maar ook intern duidelijk gecommuniceerd wordt. Zeker in een complexe omgeving als die van de lokale overheid waar extern heel veel verschillende belangen spelen die intern zo goed mogelijk bediend moeten worden en waarbij gezocht naar het optimaal verenigen of integreren van die belangen. De inrichting van de (programma)begroting kan hierbij (naast de klassieke functies die een begroting heeft) een hulpmiddel zijn, zowel als communicatiemiddel maar ook als sturingsmiddel. Omdat ook de samenleving continue verandert is het binnen de lokale overheid het altijd opnieuw zoeken naar de beste manieren om tegen zo laag mogelijke kosten een optimaal voorzieningenniveau aan te bieden. In de komende periode willen we nog meer op programmasturing inzetten om daarmee ook makkelijker de verbinding vorm te geven.

12. Tot slot concludeert de commissie dat een aantal onderwerpen waarover zij in een vorige rapportage advies heeft uitgebracht nog niet, of niet volledig, is afgedaan. Zonder hier inhoudelijk op in te gaan verwijst de commissie naar de punten zoals vermeld in Hoofdstuk 3.

Advies:

Vraag aandacht bij het college voor de onderwerpen uit het eerdere advies van de commissie die nog niet zijn afgedaan.

Reactie college

Concreet vraagt u aandacht voor een aantal zaken uit vorige rapportages die naar het oordeel van de rekeningcommissie nog volledig zijn afgedaan. Wij geven daarop hieronder een reactie waarbij het nummer verwijst naar de betreffende constatering en de omschrijving betrekking heeft op het punt waarop nog actie nodig zou zijn.

1. (inrichting van) de financiële functie behoeft permanent aandacht.

We zijn het met u eens dat de financiële functie, zeker in deze tijd, de nodige aandacht verdient. Het personele verloop binnen de betreffende vakgroep is de afgelopen jaren hoog wat zijn weerslag heeft op de continuïteit en daarmee ook de beschikbare capaciteit. Binnen de middelen die ons ter beschikking staan heeft de financiële functie nu dan ook een hoge prioriteit.

Ten aanzien van de cijfers van de Winterrapportage willen we wel een nuance aanbrengen. Met de Winterrapportage wordt beoogd de raad vast inzicht te bieden in het voorlopige resultaat van de jaarrekening zodat de raad niet pas in juni hierover wordt geïnformeerd. Op het moment dat de winterrapportage dan wordt opgesteld zijn niet alle cijfers al definitief, op sommige onderdelen kan een inschatting moeten worden gemaakt. Het BBV schrijft voor dat lasten die betrekking hebben op 2019 ook in dat jaar verantwoord moeten worden. De ervaring leert dat er soms pas laat gefactureerd wordt of dat er nog afrekening met gesubsidieerde instellingen plaatsvinden. Het makkelijkst zou zijn de boeken op 10 januari daadwerkelijk te sluiten maar dit is helaas niet toegestaan. Tussen het moment van opstellen van de Winterrapportage en het definitief sluiten van de boeken zitten dan ook nog enkele weken. Tot slot kan een accountantscontrole uitwijzen dat er nog correcties moeten plaatsvinden. Om deze redenen kan de Winterrapportage afwijken van de definitieve jaarrekening.

Wel snappen we dat u het gevoel heeft dat de Winterrapportage achterhaald was. Dit wordt echter veroorzaakt doordat we u als rekeningcommissie in een vroegtijdig stadium (tegelijk met de accountant) de beschikking over de concept jaarstukken hebben gegeven. De korte tijd die tussen deze momenten zat roept wel de vraag op of de Winterrapportage zijn doel niet voorbij schiet.

4. College dient periodiek en nauwgezet verslag te doen over de voortgang van de bezuinigingsmaatregelen.

We geven hieraan invulling op verschillende manieren. De portefeuillehouder financiën heeft op een informatieavond de raad al inzicht gegeven in de stand van zaken met betrekking tot RFS. Ook in de zomerrapportage geven we aan wat al is gerealiseerd en welke maatregelen dit jaar nog moeten worden ingevuld.

5. Graag een informatieavond over maatregelen voor kostenreductie op WMO en Jeugd en de effecten ervan.

Zie onze reactie bij uw advies 3.

7. De commissie informeren over de ontwikkelingen t.a.v. de rechtmatigheidsverantwoording ingaand 2021.

Zie onze reactie bij uw advies 10.